

“สิบปีของการพัฒนางานวิจัยและทรัพยากรบุคคล ในวิสาหกิจชุมชนภาคเหนือ”

อารี วิบูลย์พงศ์ และ ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์

วันที่ 23 – 24 กันยายน 2548

ในการประชุมวิชาการประจำปี ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร

เป้าหมาย

- นำเสนอประสบการณ์จากการทำงานในเรื่องหลักของหน่วยธุรกิจเกษตรต่อผู้ร่วมงานภายใน ศวปก.
- จุดเน้นของสาระ
 - การปรับเปลี่ยนแนวทางการศึกษาเมื่อเป้าหมายคือการพัฒนาระดับชุมชน
 - แนวคิดเชิงบูรณาการ
 - การผูกโยงระหว่างระดับจุลภาคและนโยบายระดับมหภาค

รูปแบบของการดำเนินกิจการในชุมชน

รูปแบบการดำเนินกิจการของผู้คนในชุมชน มีหลากหลาย และมีนิยามที่ต้องทำความเข้าใจ

- **ธุรกิจชุมชน:** การทำธุรกรรมโดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมทุน ร่วมผลิตและดำเนินธุรกิจและร่วมรับประโยชน์จากการธุรกิจนั้น เช่น โรงสีชุมชน กลุ่มทอผ้า เป็นต้น ดังนั้นการทำธุรกิจชุมชนนอกจากจะก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัตถุดิบในชุมชนแล้วยังมีเป้าหมายสูงสุดคือเพื่อให้ชุมชนมีสวัสดิการที่ดีขึ้น มีความรักใคร่สามัคคี ชุมชนเข้มแข็ง และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน
- **กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์**

นิยาม (ต่อ)

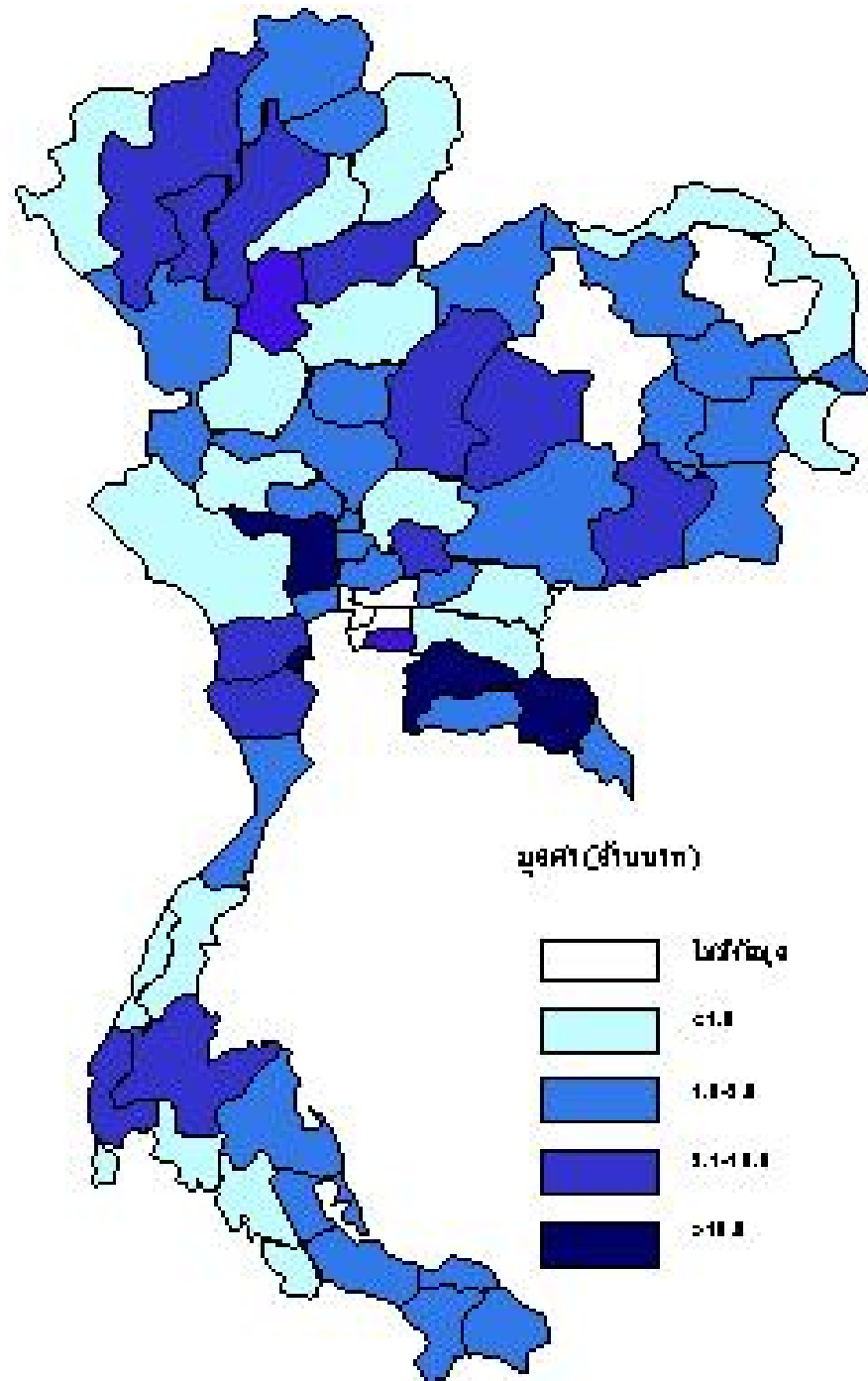
- **กลุ่มวิสาหกิจชุมชน:** กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือเรียกชื่อย่อว่า “กลุ่มชุมชน” หมายถึง หน่วยประกอบการที่ดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิก ซึ่งอาจเป็นในด้านการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว การรวมตัวกันเพื่อการผลิต หรือการรวมตัวกันเพื่อการตลาด กลุ่มชุมชนมีรูปแบบโครงสร้างการจัดองค์กร และการดำเนินงานแบบกลุ่มอย่างชัดเจน มีการตัดสินใจในการบริหารงานร่วมกันระหว่าง ประธาน คณะกรรมการ และสมาชิก และส่วนใหญ่มีการจัดสรรประโยชน์ให้แก่คณะกรรมการและสมาชิก ซึ่งนอกเหนือจากค่าจ้างผลิตแล้ว ยังจะได้รับประโยชน์ในรูปของเงินปันผล ค่าตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ นอกจากนี้กลุ่มจะจัดสรรเงินส่วนหนึ่งเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงานของกลุ่มต่อไป
- **พรบ. วิสาหกิจชุมชน:** พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

โครงการวิจัยที่ผ่านมาของหน่วยธุรกิจเกษตร

แนวทางยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรพื้นบ้าน: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง

- ประมวลภาพรวมของประเทศไว้เป็นองค์ความรู้พื้นฐานครั้งแรก
- ความเป็นไปได้ในการยกระดับสู่อุตสาหกรรม
- เสนอยุทธศาสตร์และแผนงานระดับประเทศได้โดยไม่ต้องวิจัยซ้ำในภูมิภาคอื่นๆ

การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพื้นบ้าน:
จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่าไผ่

กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านแคว

กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านแคว

การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านใน
ภาคเหนือตอนบน

เวียงกาหลง

2001

2003

จุดกำเนิด

การประชุมเผยแพร่ผลงานของโครงการ
“การปรับปรุงโครงสร้างหัตถกรรมอุตสาหกรรมพื้นบ้านภาคเหนือตอน”
ระหว่าง วัน 26 กุมภาพันธ์ – 2 มีนาคม 2546
ณ โรงแรมธาริน จังหวัดเชียงใหม่

ได้แนวคิดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน
และวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กศน.ดอยสะเก็ด ร่วมกับศูนย์
ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
จัดอบรมโครงการเพิ่มศักยภาพ
ผู้ผลิตในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ
ปี 2546 จัดอบรม 2 รุ่น
รุ่นที่ 1 จำนวน 40 คน
รุ่นที่ 2 จำนวน 30 คน
ปี 2547 จัดอบรมจำนวน 35 คน

กศน.ดอยสะเก็ดร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
ให้การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มและจัดกระบวนการ
การศึกษาพัฒนาอาชีพกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงหมูป่า (กพอ.)

ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจาก ศวพท.ในด้าน
เนื้อหาหลักสูตร และร่วม
เป็นวิทยากรตลอดจน
ประสานเครือข่ายหัตถกรรม
พื้นบ้านภาคเหนือตอนบน
สถานที่ศึกษาดูงาน

ผู้รับการอบรมในปี 2546 รุ่น 2 นายโกสิน เสงจา เกษตรกรผู้เลี้ยงหมูป่า
ได้รับองค์ความรู้จากการอบรมมีแนวคิดรวมกลุ่มเกษตรกร
ผู้เลี้ยงหมูป่าชุมชนแม่กงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องการตลาด

การพัฒนานักวิจัยและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไตรภาคีเพื่อ ยกระดับวิสาหกิจชุมชน ระยะที่ 1: ภาคเหนือตอนบน

- ดัชนีชี้วัดลักษณะ 7 ประการ

เกณฑ์ลักษณะ	ดัชนี	คะแนน
1. ชุมชนเป็น เจ้าของและ เป็น ผู้ดำเนินการ หลัก	1. กลุ่มมีระเบียบข้อบังคับ	0 – 1
	2. มีการปฏิบัติตามข้อบังคับ	0 – 1
	3. ลักษณะกรอบการบริหารเฉพาะด้าน	0 – 1
	4. มีสวัสดิการให้แก่สมาชิก	0 – 1
	5. มีการระดมทุนจากสมาชิก	0 – 1
	6. มีการกำหนดแผนงานหุ้น	0 – 1
	7. สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหาร	0 – 1
	8. มีการใช้แรงงานในชุมชน ในระดับต่างๆ	0 – 3

ดัชนีชี้วัดลักษณะ 7 ประการ (ต่อ)

<p>2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน</p>	<p>1. ใช้วัตถุดิบในชุมชน (หรือนำจากที่สาธารณะ) ในระดับต่างๆ</p> <p>2. การใช้แรงงานในชุมชนในระดับต่างๆ</p> <p>3. การรวมกันในการซื้อวัตถุดิบในการผลิต และในการขาย</p>	<p>0 – 4</p> <p>0 – 3</p> <p>0 – 3</p>
		<p>คะแนนเต็ม 10</p>
<p>3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมโดยชุมชน</p>	<p>1. มีการสร้างสรรค์/คิดค้นประดิษฐ์กรรม (เครื่องมือ/อุปกรณ์) ใหม่ในระดับต่างๆ</p> <p>2. มีการดัดแปลงเครื่องมือ/อุปกรณ์ในระดับต่างๆ</p> <p>3. มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในระดับต่างๆ</p> <p>4. มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในระดับต่างๆ</p>	<p>0 – 4</p> <p>0 – 4</p> <p>0 – 3</p> <p>0 – 3</p>
		<p>คะแนนเต็ม 14</p>

ดัชนีชี้วัดลักษณะ 7 ประการ (ต่อ)

<p>4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมภูมิปัญญาสากลและอื่นๆ</p>	<ol style="list-style-type: none"> นำภูมิปัญญาจากที่อื่นมาใช้โดยตรง และหรือพัฒนาเพิ่มเติม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นเอง มีการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา 	<p>0 – 6</p> <p>0 – 4</p> <p>0 – 4</p> <p>คะแนนเต็ม 14</p>
<p>5. มีลักษณะบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆแบบเกื้อกูลกัน</p>	<ol style="list-style-type: none"> มีเครือข่ายทางการผลิตเพียงอย่างเดียว (ตามจำนวนกลุ่ม) มีเครือข่ายการตลาดเพียงอย่างเดียวตามจำนวนกลุ่ม มีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นซึ่งมีการผลิตและการตลาดร่วมกันตามจำนวนกลุ่ม มีลักษณะบูรณาการภายในคือ มีตั้งแต่การผลิต การตลาด การเงิน จัดการวัตถุดิบ จัดการองค์กร พัฒนาคน 	<p>0 – 3</p> <p>0 – 3</p> <p>0 – 3</p> <p>1 – 3</p>
		<p>คะแนนเต็ม 12</p>

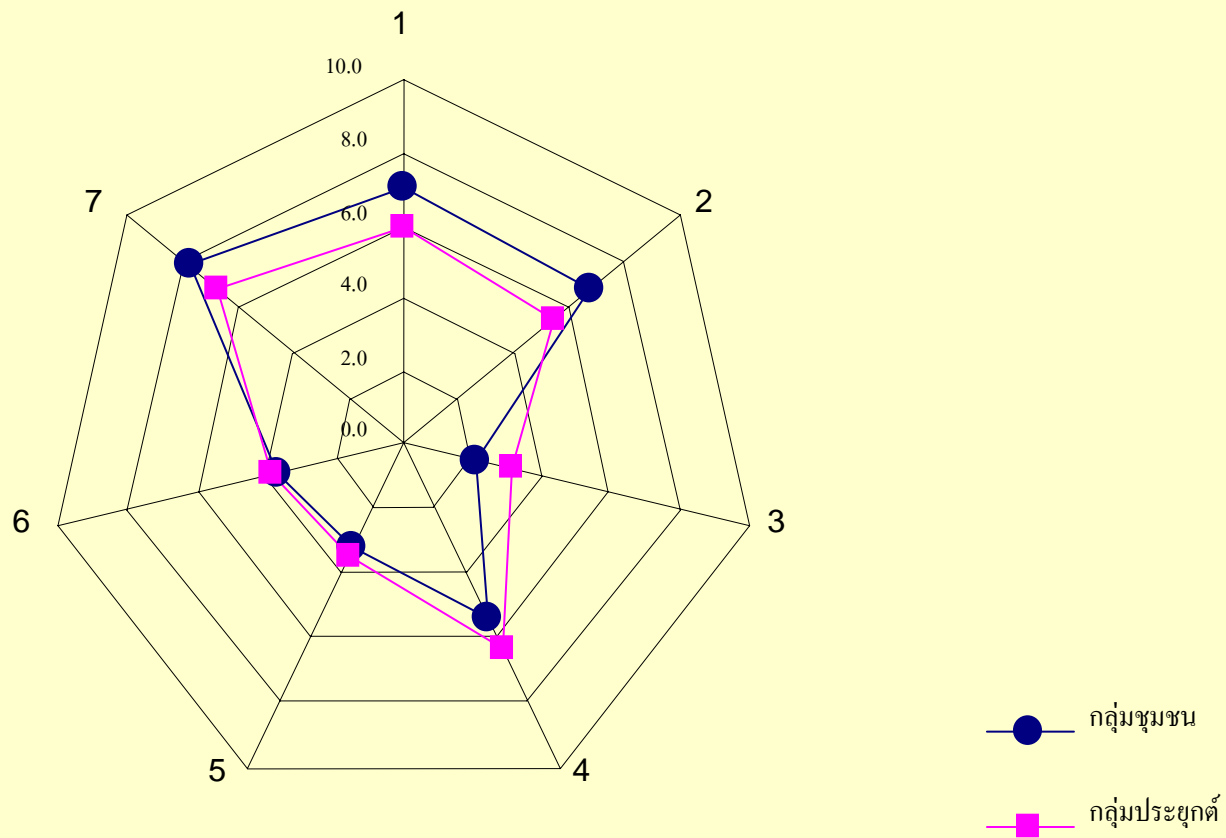
ดัชนีชี้วัดลักษณะ 7 ประการ (ต่อ)

<p>6. มีการเรียนรู้เป็น หัวใจของ กระบวนการ ทั้งหมด</p>	<p>1. มีการเรียนรู้ด้านผลิตภัณฑ์และการผลิต</p> <p>2. มีการเรียนรู้ด้านการตลาด</p> <p>3. มีการเรียนรู้ด้านการการเงิน</p> <p>4. มีการร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ 6 ประการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดูงาน - ส่งบุคลากรรับการอบรมเทคโนโลยี - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหมู่สมาชิก/แรงงาน - วิจัยตนเอง/ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ - ในกลุ่มเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ - กระตุ้นให้สมาชิก กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ 	<p>0 – 2</p> <p>0 – 2</p> <p>0 – 2</p> <p>0 – 4</p> <p>0 – 6</p>
		<p>คะแนนเต็ม 12</p>

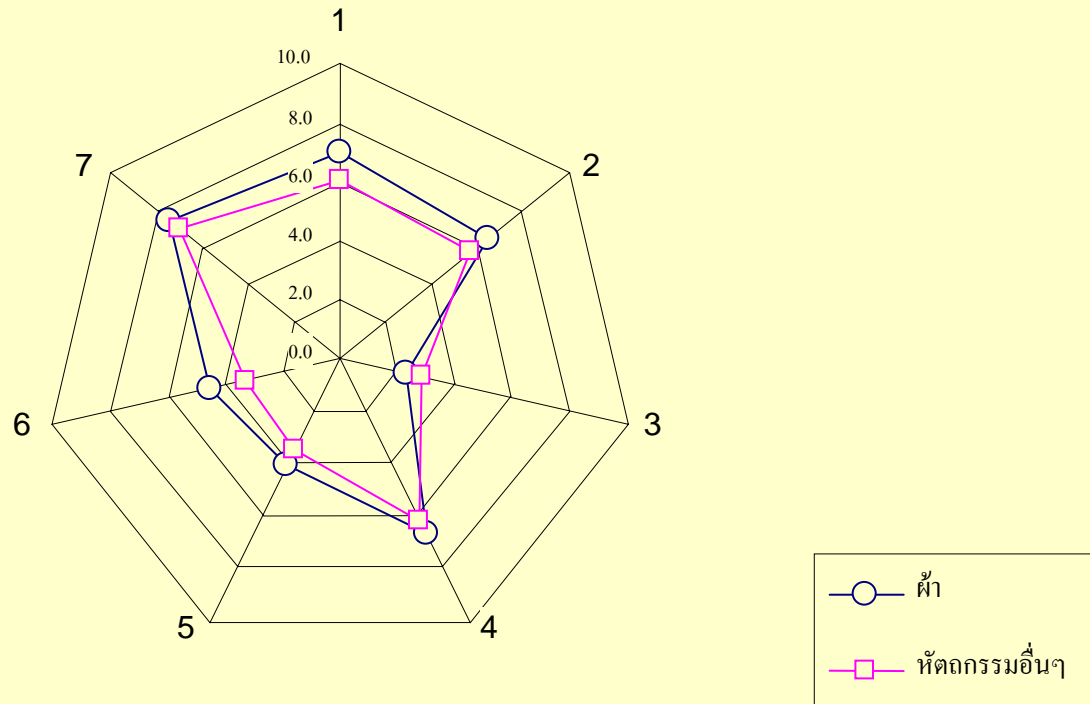
ดัชนีชี้วัดลักษณะ 7 ประการ (ต่อ)

<p>7. มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการประกอบการ</p>	<p>1. เป้าหมายของการจัดตั้งกลุ่มสร้างรายได้/การมีงานทำของสมาชิก (จัดตั้งตามนโยบายของรัฐ = 0 เพื่อความสามัคคีเป็นหลัก = 3 เพื่อสร้างรายได้และจ้างงาน = 6)</p> <p>2. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ/เอกชน ไม่ได้รับ = 1 ได้รับ = 0</p> <p>3. ถ้าได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนที่ได้รับก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง</p> <p>4. ถ้าได้รับการสนับสนุน การสนับสนุนนั้นเป็นไปตามความต้องการของกลุ่ม</p> <p>5. ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้อันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม</p>	<p>0 – 1</p> <p>0 – 1</p> <p>0 – 1</p> <p>0 – 1</p> <p>0 – 1</p>
		<p>คะแนนเต็ม10</p>

ระดับความเป็นวิสาหกิจชุมชนแบ่งตามลักษณะของกลุ่ม

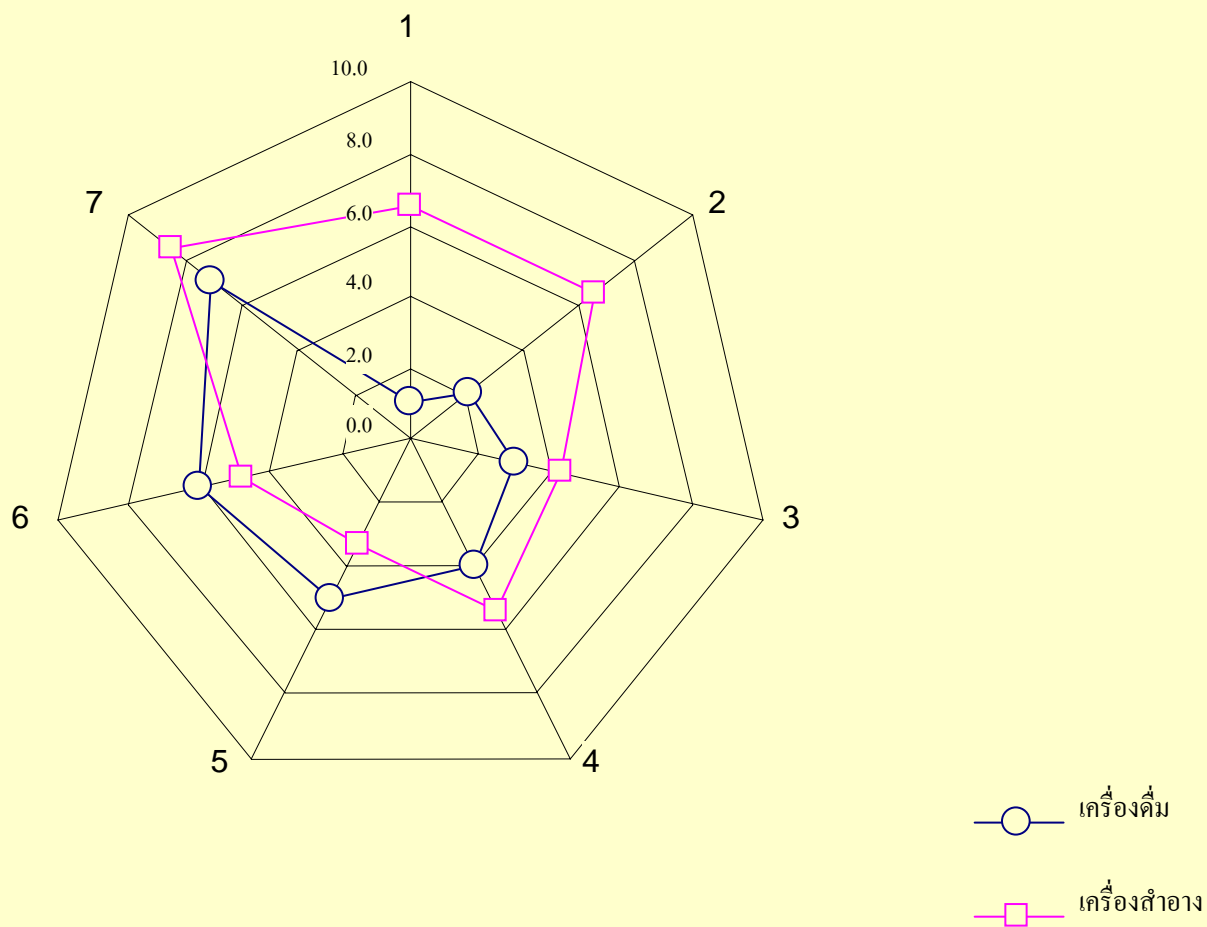
ระดับความเป็นวิสาหกิจชุมชนของผลิตภัณฑ์กลุ่มผ้าและ หัตถกรรมอื่นๆ

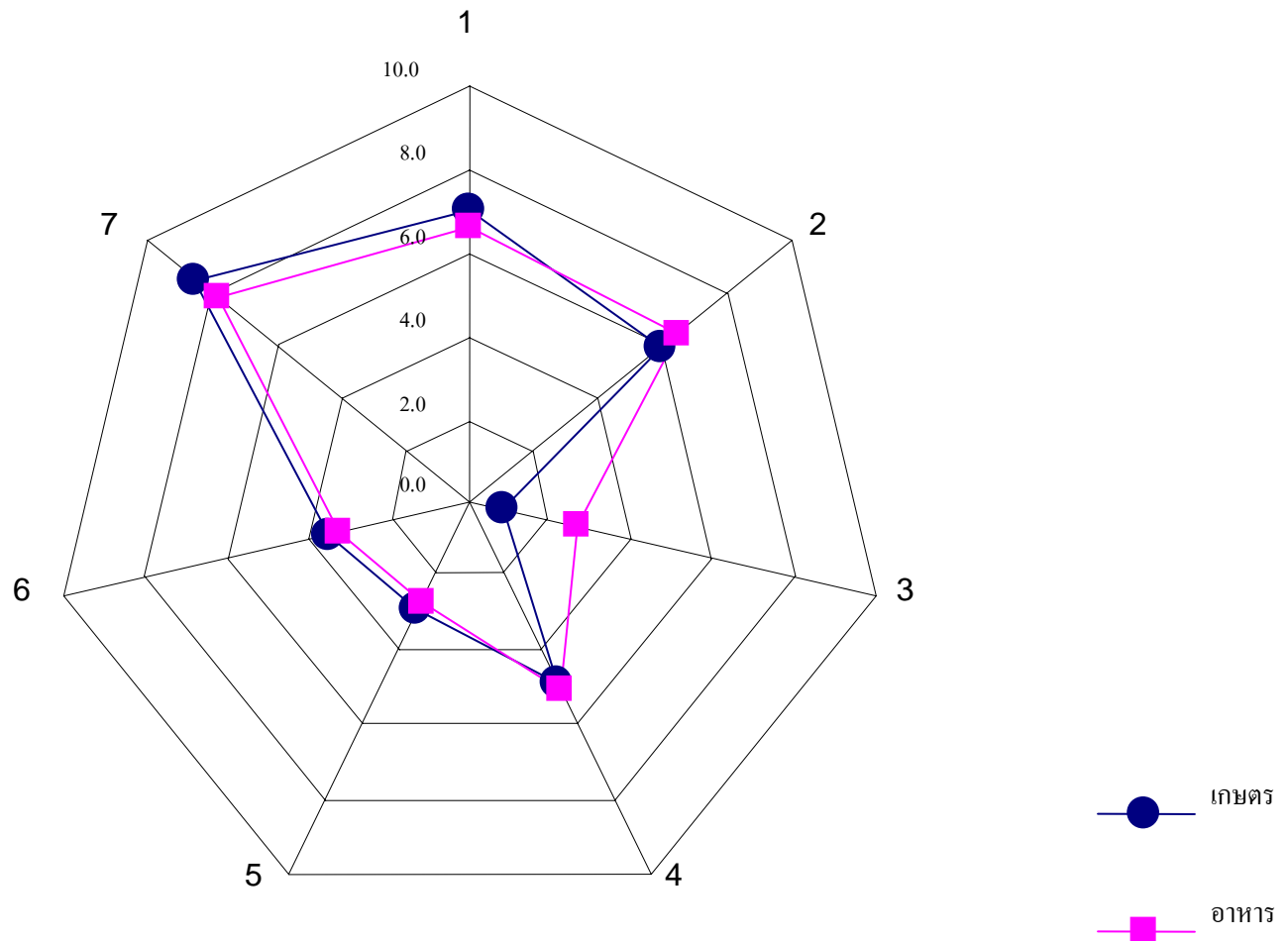
หมายเหตุ

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการผลิต
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
3. เริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมในชุมชน
4. มีลักษณะบูรณาการ
5. มีการเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการทั้งหมด
6. การพึ่งตนเองเป้าหมายหลัก
- 7.

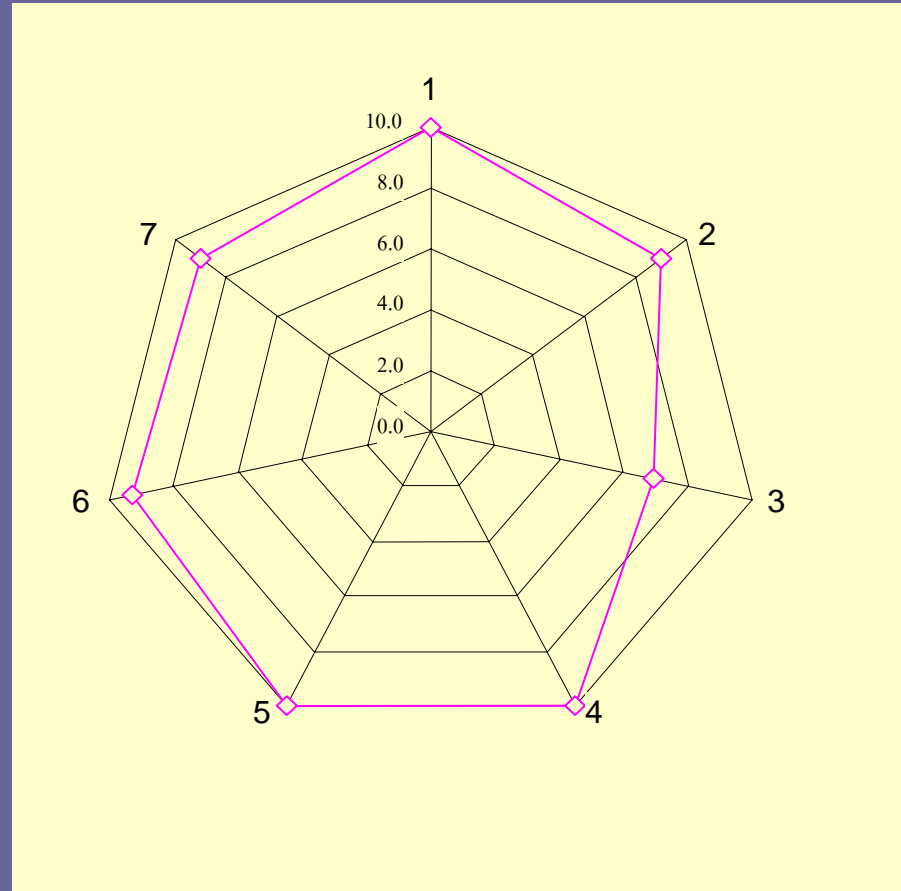
ระดับความเป็นวิสาหกิจชุมชนของผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องคั้มและเครื่องสำอาง

ระดับความเป็นวิสาหกิจชุมชนของผลิตภัณฑ์กลุ่มเกษตรและอาหาร

ระดับที่ดีที่สุดของแต่ละเกณฑ์

หมายเหตุ1. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการผลิต

2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน

3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมในชุมชน

4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นฯ

5. มีลักษณะบูรณาการ

6. มีการเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการทั้งหมด

7. การพึ่งตนเองเป้าหมายหลัก

กลยุทธ์การพัฒนาสู่ความยั่งยืน

- ๘ กลยุทธ์พัฒนาระดับความเป็นวิสาหกิจชุมชนในอุดมคติ
- ๘ กลยุทธ์พัฒนาการดำเนินงานกิจการ

1. กลยุทธ์พัฒนาระดับความเป็นวิสาหกิจชุมชนในอุดมคติ

- ชะลอการเร่งจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - ไม่ตั้งจำนวนกลุ่มเป็นเป้าหมายและผลงานของหน่วยงานในพื้นที่
- คัดเลือกกลุ่มที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และมีความตั้งใจพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นตัวอย่าง
- ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก (ด้วยความรู้) เพื่อช่วยตนเองได้ในระยะยาว
- สำหรับกลุ่มที่จดทะเบียนไปแล้ว แต่ขาดคุณสมบัติ
 - ต้องเร่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ประสงค์

2. กลยุทธ์พัฒนากิจการตามแนว วสชช. (1)

- จัดกลุ่มตาม SWOT ก่อนกำหนดกลยุทธ์

กลยุทธ์เพื่อพัฒนา วิสาหกิจชุมชน 4 ประการ

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดอ่อน (W)	จุดแข็ง (S)
โอกาส (O)	กลยุทธ์ WO สร้างกลยุทธ์โดยใช้โอกาสเพื่อกำจัดหรือแก้จุดอ่อนที่มีอยู่ในปัจจุบัน	กลยุทธ์ SO สร้างกลยุทธ์โดยการใช้จุดแข็งและโอกาสที่มีอยู่ให้เกิดความเข้มแข็งและเติบโต
อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ WT กลยุทธ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดจุดอ่อน และหลีกเลี่ยงข้อจำกัด	กลยุทธ์ ST สร้างกลยุทธ์โดยใช้จุดแข็งเพื่อลบล้างข้อจำกัด

สถานภาพและกลยุทธ์: กลุ่มที่ 1

จุดแข็งและโอกาส

- การบริหารจัดการองค์กรดีในระดับปานกลาง
- เข้าถึงแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ/ปลอดดอกเบี้ย
- มีฝีมือดี มีความชำนาญในการผลิต
- สินค้ามีอัตลักษณ์/เอกลักษณ์
- สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน/อย./OTOP
- มีการบริหารวัตถุดิบได้อย่างไม่มีปัญหา
- มีการกระจายงานสู่สมาชิกค่อนข้างดี
- ใช้เทคโนโลยีในการผลิตมีความพร้อมในด้านสถานที่ผลิต
- ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ
- มีตลาดรองรับสินค้ากว้างขวาง
- นโยบายเกื้อหนุน: OTOP ฯลฯ

กลยุทธ์: จุดแข็งผนวกโอกาส

1. สร้างความเข้มแข็งองค์กรด้วยการส่งเสริมให้กลุ่มเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. สนับสนุนวิสาหกิจเข้าสู่ตลาดบน โดยอาศัยฝีมือ อัตลักษณ์/เอกลักษณ์ และการต่อยอดภูมิปัญญาด้วยเทคโนโลยี และโครงการ OTOP เพื่อเพิ่มมูลค่า
3. ส่งเสริมการเพิ่มรายได้ด้วยการขยายกำลังการผลิต ตามความพร้อมของสมาชิก โดยอาศัยการสนับสนุนของหน่วยงานที่มีอยู่ และแหล่งทุนตามความเหมาะสม
4. เสริมความสามารถในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การฝึกอบรม หรือบ่มเพาะนวัตกรรม
5. ส่งเสริมให้ขยายหุ้นให้แก่สมาชิก เพื่อกระจายผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึงขึ้น ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของ และเป็นโอกาสในการขยายการลงทุนบนฐานทุนของตนเอง ทั้งนี้เพราะกลุ่มที่มีจุดแข็งและโอกาส มักเป็นกลุ่มประยุกต์
6. ผลักดันให้กลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง เพื่อพัฒนากลุ่มอื่นๆ ต่อไป

สถานภาพและกลยุทธ์: กลุ่มที่ 2

จุดอ่อน — โอกาส

- การบริหารองค์กรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร
- มีการร่วมแรงร่วมงานระหว่างสมาชิกระดับปานกลางหรือค่อนข้างต่ำ
- สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร/ไม่กระตือรือร้นในการพัฒนา
- ขาดเงินทุนหมุนเวียน
- การผลิตมีขนาดเล็ก และการผลิตไม่สม่ำเสมอ
- ผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าธรรมดา เนื่องจากขาดทักษะในการผลิตสินค้าที่ต้องการทักษะซับซ้อน
- ผลิตภัณฑ์ไม่มีเอกลักษณ์ชัดเจน
- ขาดทักษะในการใช้อุปกรณ์ แม้จะได้รับสนับสนุนเครื่องมือจากหน่วยงาน
- ไม่สามารถหาข้อมูลการตลาดและประชาสัมพันธ์ตนเอง
- มีกองทุนหมู่บ้าน และแหล่งทุนในพื้นที่
- มีหน่วยงานสนับสนุนในโครงการ OTOP ในพื้นที่
- มีหน่วยงานสนับสนุนด้านความรู้ และเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงได้เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1

กลยุทธ์: ใช้โอกาสขจัดจุดอ่อน

1. หน่วยงานในพื้นที่เร่งให้ความรู้ในการสร้างกลุ่มให้เกิดความต้องการที่จะร่วมงานกัน และพัฒนาตนเอง
2. หน่วยงานประสาน และเปิดโอกาสให้เข้าถึงแหล่งความรู้และแหล่งทุน
3. พัฒนาความรู้ด้านการผลิตให้แก่วิสาหกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป
4. ช่วยจัดหาตลาดหรือให้ความรู้เพื่อวิเคราะห์ตลาดเป้าหมาย ที่เหมาะสมกับระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
5. เป็นกลุ่มที่สามารถปลูกฝังการเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ฟังตนเองอย่างค่อยเป็นค่อยไปได้ ดังนั้นควรเป็นกลุ่มเป้าหมายใหญ่สำหรับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของประเทศ

สถานภาพและกลยุทธ์: กลุ่มที่ 3

จุดแข็ง – อุปสรรค

- มีฝีมือดี ชำนาญในการผลิต
- ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานรับรอง เช่น มพช. หรือ อย. หรือ ได้รับการคัดสรร OTOP
- สินค้ามีเอกลักษณ์/อัตลักษณ์/จุดขาย
- อยู่ในพื้นที่ห่างไกลยากต่อการคมนาคม
- การผลิตขึ้นอยู่กับฤดูกาล
- ค่าแรงสูง/ต้นทุนสูง/ผลตอบแทนต่ำ (เฉพาะกรณี)
- การแข่งขันในตลาดสูง/มีสินค้าทดแทนได้
- วัตถุดิบหายากขึ้น/คุณภาพลดลง/ราคาแพงขึ้น

กลยุทธ์: เสริมจุดแข็งเพื่อกำจัดอุปสรรค

1. เสริมต่อยอดความรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อเลือกตลาดเป้าหมายจำเพาะ (niche market)
2. เสริมเรื่องราวตำนานให้กับผลิตภัณฑ์ซึ่งมีเอกลักษณ์อยู่แล้วโดยใช้ภูมิศาสตร์เป็นฐานเรื่องราว
3. เสริมช่องทางตลาดด้วยโครงการ OTOP
4. สร้างเครือข่ายเพื่อร่วมกันทำตลาดและจัดหาวัตถุดิบ
5. เสริมวิชาการให้แก่กลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดต้นทุนต่อหน่วยโดยไม่ลดค่าแรงของสมาชิก
6. เพิ่มการสนับสนุนจากภาครัฐในการประสานงานและประชาสัมพันธ์
7. พัฒนาความเป็นวิสาหกิจชุมชนได้ดี เนื่องจากมีอุปสรรคเป็นแรงกดดันให้สมาชิกต้องร่วมกันแก้ปัญหา

สถานภาพและกลยุทธ์: กลุ่มที่ 4

จุดอ่อน – อุปสรรค

- การบริหารจัดการต้องพึ่งประธานเป็นหลัก
- กลุ่มไม่มีลักษณะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง (เฉพาะราย)
- กำลังการผลิตต่ำ/กลุ่มมีขนาดเล็ก แรงงานน้อย
- ขาดความพร้อมด้านสถานที่/อุปกรณ์/ใช้กำลังผลิตไม่เต็มที่
- ขาดความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- ขาดความรู้ด้านการตลาด
- เงินทุนหมุนเวียนจำกัด
- ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน (เฉพาะบางท้องถิ่น)
- การคมนาคมลำบาก/อุทกภัยบ่อยครั้ง
- วัตถุดิบเป็นฤดูกาล/ด้อยคุณภาพและราคาแพง

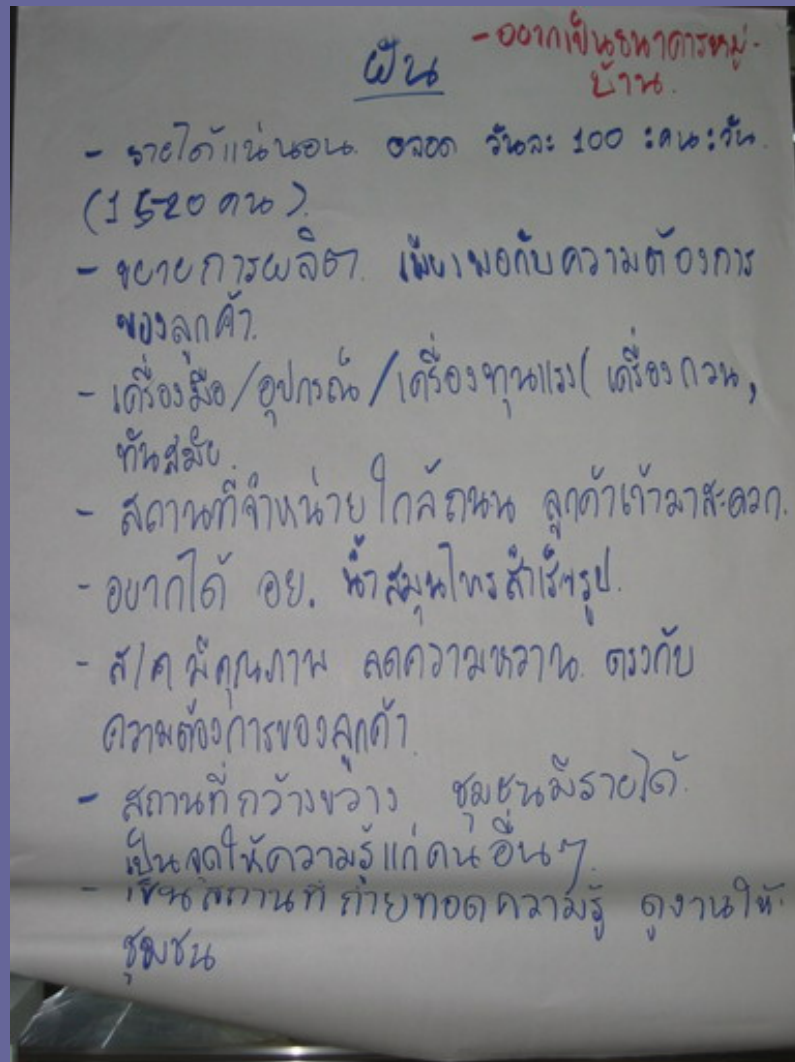

กลยุทธ์ : เน้นการพึ่งตนเองแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อขจัดปัญหา

1. พิจารณาความเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเร่งส่งเสริมให้เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น
2. ให้การสนับสนุนในลักษณะบ่มเพาะนวัตกรรมรอบด้านสำหรับกลุ่มที่ประสงค์จะพัฒนาตนเองในลักษณะเพื่อชุมชน
3. สร้างตลาดในท้องถิ่นให้มั่นคงและสร้างเครือข่ายตลาดระหว่างท้องถิ่น
4. รัฐควรเน้นกลุ่มเหล่านี้เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน เนื่องจากเป็นกลุ่มซึ่งมียอดขายต่ำ ผลตอบแทนต่ำและขาดโอกาสรุนแรง

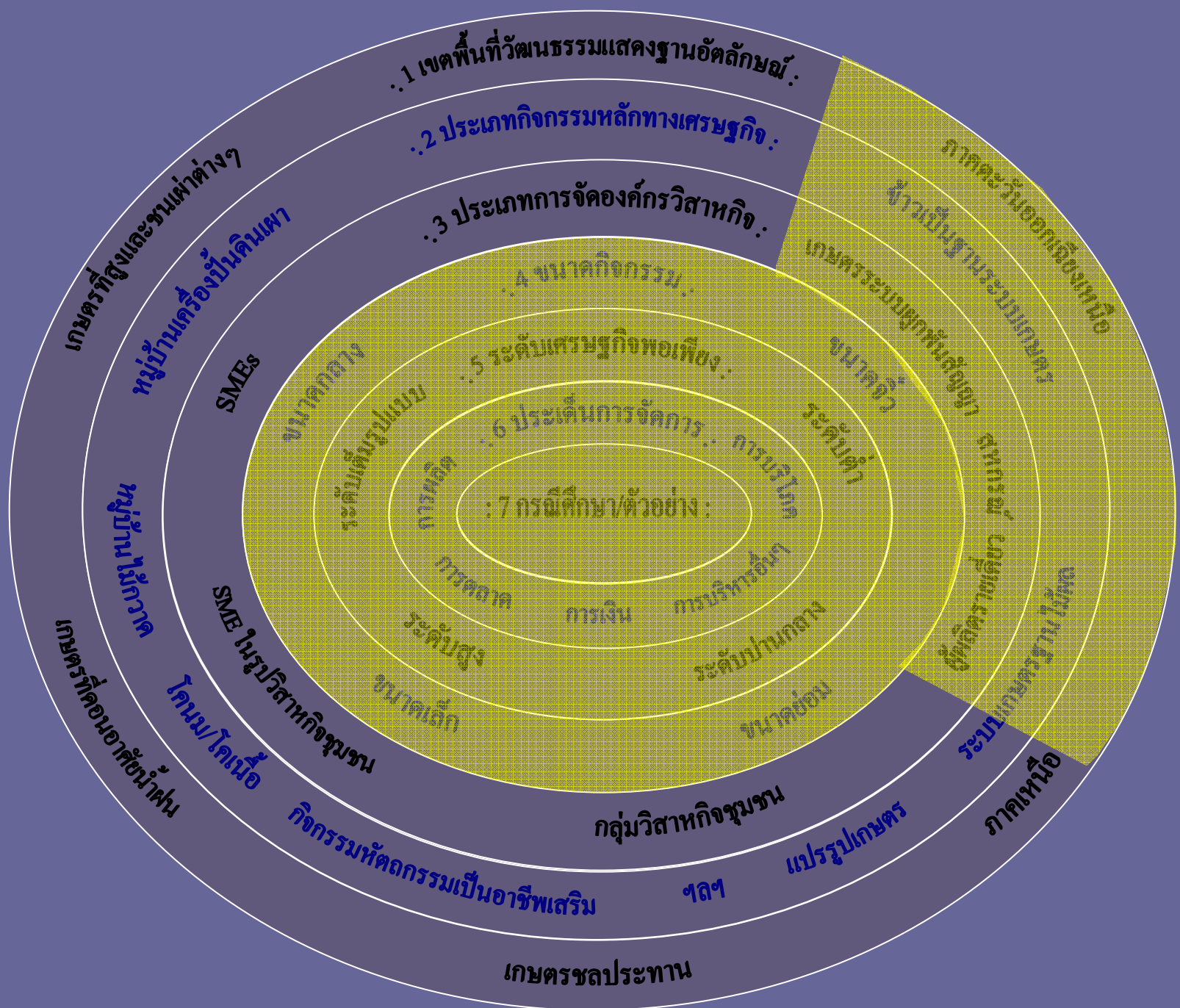
บ่มเพาะนวัตกรรมการเกษตรชุมชน

บ่มเพาะนวัตกรรมการเกษตรชุมชน

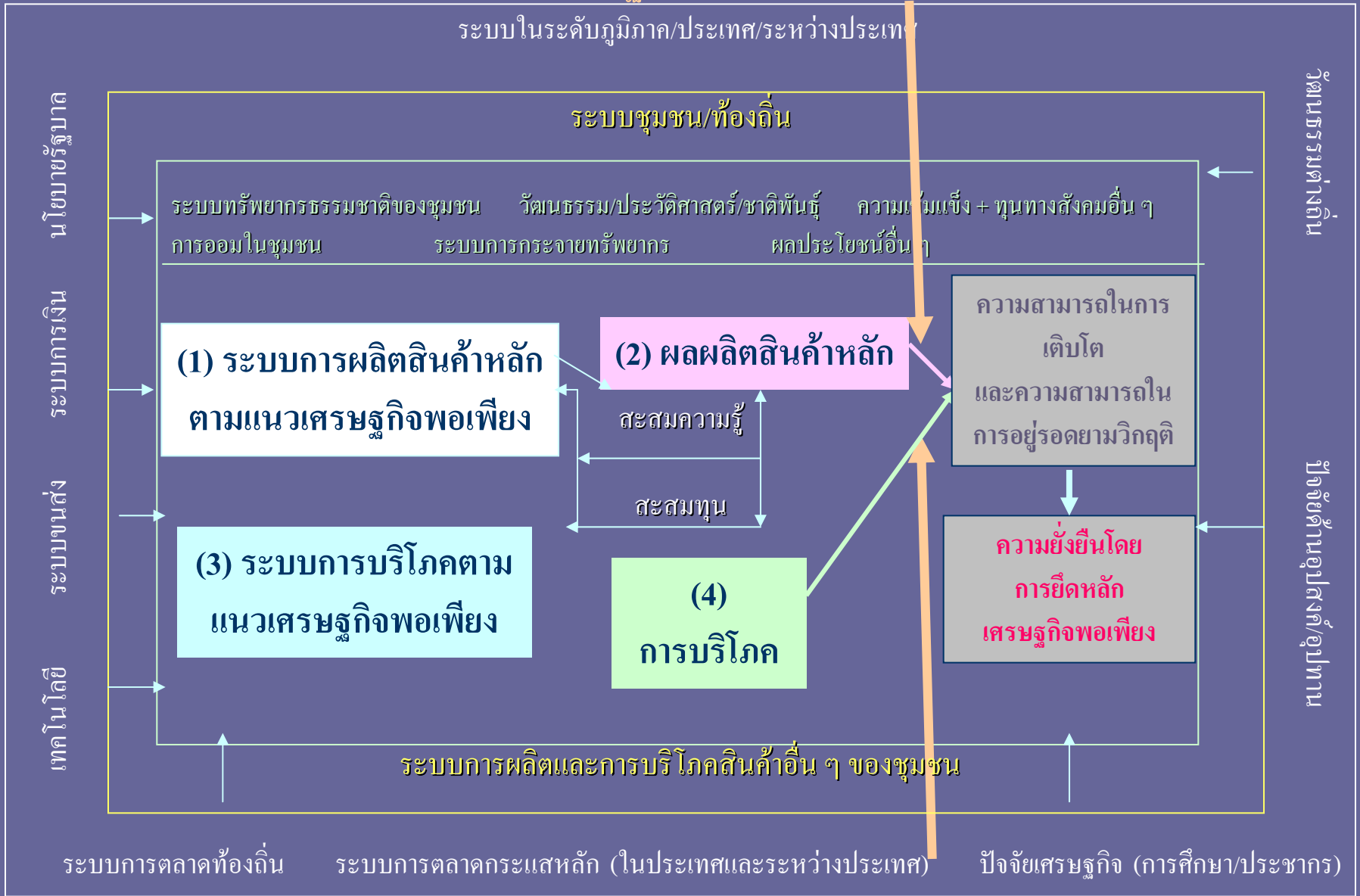

พัฒนาระบบการผลิตและวิสาหกิจชุมชนตามวิถี
เศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดการผลิตเชิงระบบและสหสัมพันธ์กับความยั่งยืนของระบบการผลิตโดยยึดหลัก

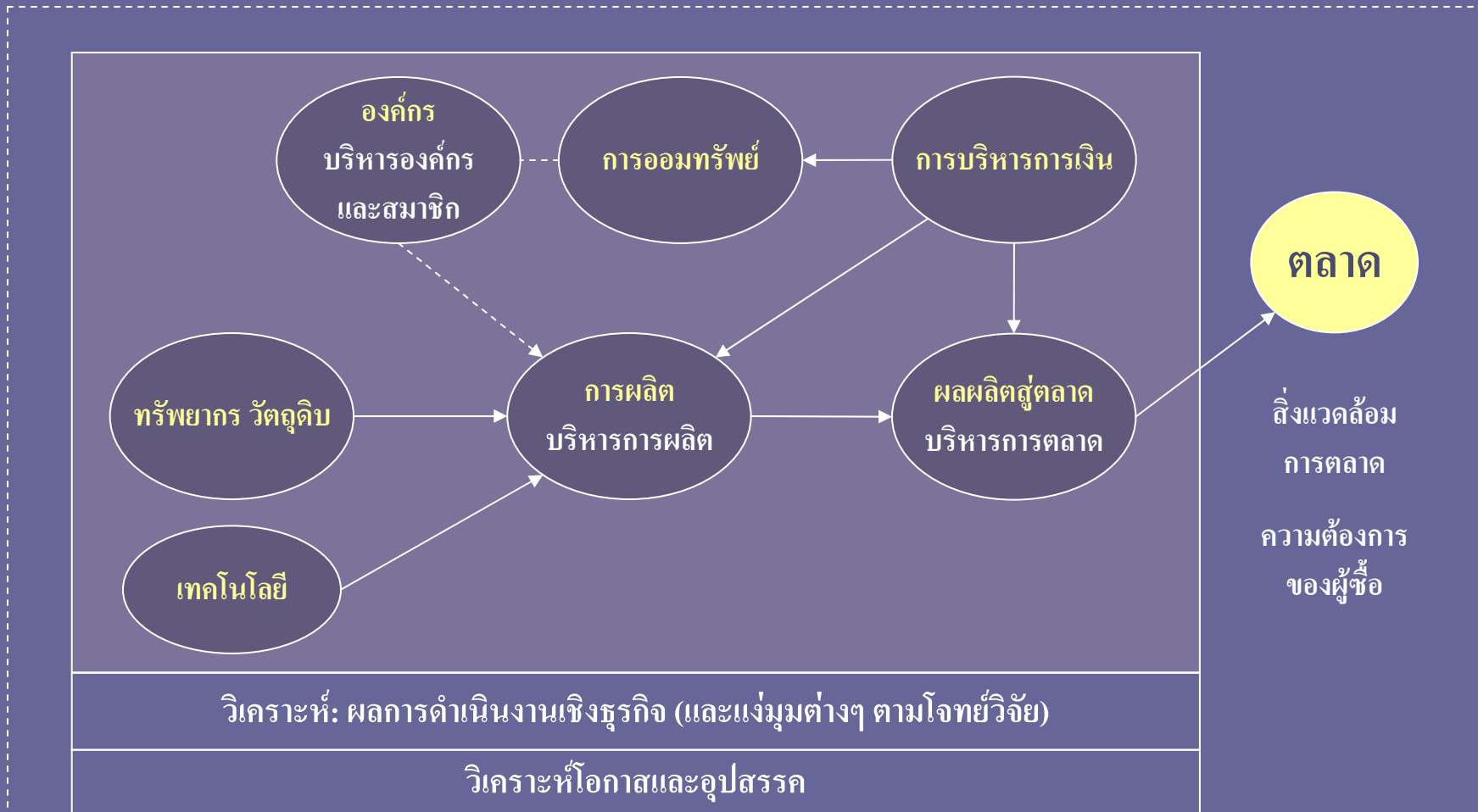
เศรษฐกิจพอเพียง

พัฒนาการการใช้ข้อมูลระดับจุลภาคสู่นโยบายมหภาค

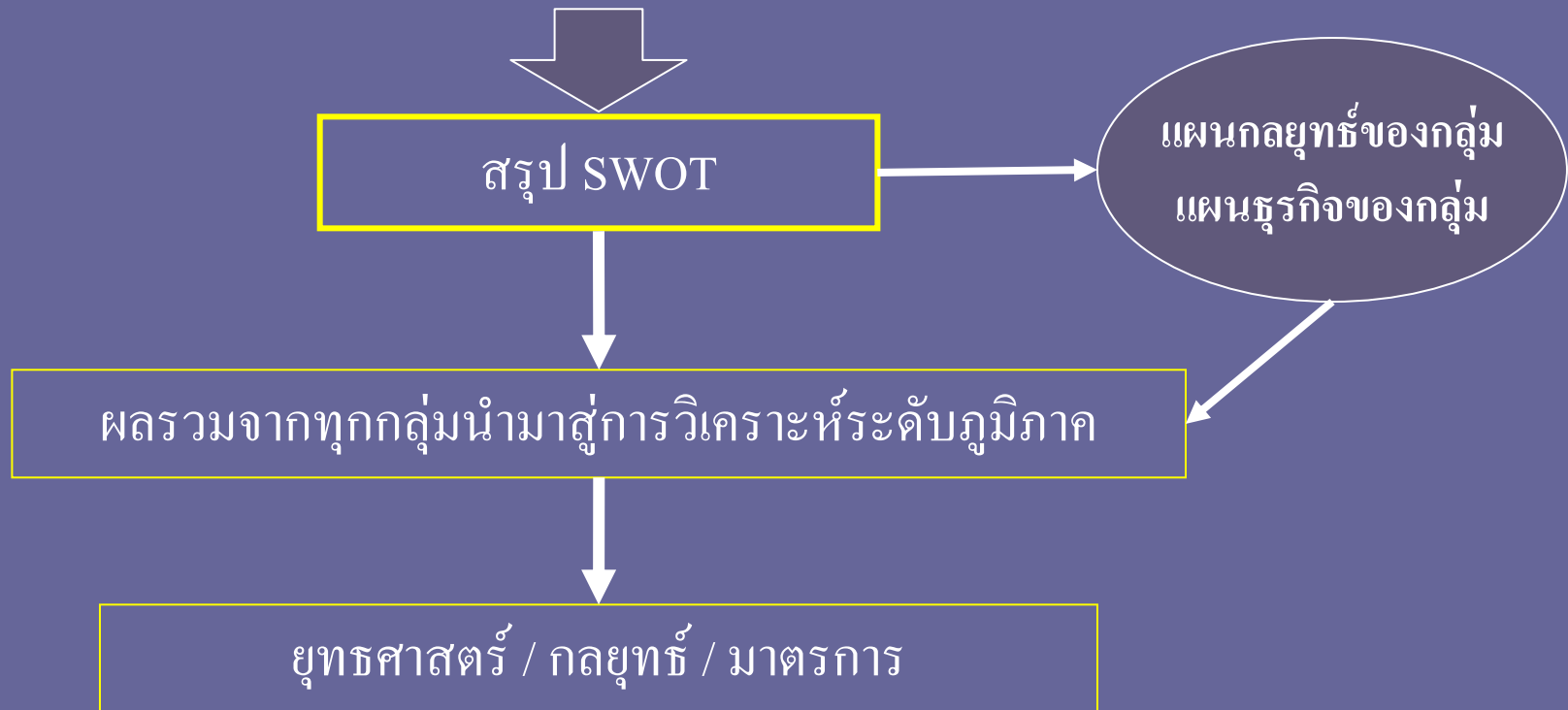
2538	Formal survey + 5 กรณีศึกษา ยุทธศาสตร์มหภาค
2542	ใช้ 40 กรณีศึกษา จากโครงการอาหารแปรรูปพื้นบ้าน ฝึกอบรมธุรกิจ แก้ปัญหาเฉพาะราย ประเด็นวิจัย
2544	ใช้ 40 กรณีศึกษา จากโครงการหัตถกรรมพื้นบ้าน ฝึกอบรมเข้มข้น ทำแผนธุรกิจ กลยุทธ์และโจทย์วิจัย ขยายผลสู่วงกว้าง
2546	ใช้ 63 กรณีศึกษา จากโครงการอาหารแปรรูปพื้นบ้าน ฝึกอบรมเข้มข้น ฝึกเจ้าหน้าที่เป็นนักวิจัย ได้แผนใน 2 ระดับ
2548	5 กรณีศึกษา ทดลองต้นแบบการบ่มเพาะนวัตกรรม

สาระเชิงวิชาการ: วิเคราะห์ทุกองค์ประกอบ

สรุป SWOT

สาระเชิงวิชาการ: วิเคราะห์ทุกองค์ประกอบ (ต่อ)

พัฒนาการงานวิจัย กับนโยบายภาครัฐ

ปี	โครงการ	นโยบายและสถานการณ์
2538	(1) แนวทางการยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรพื้นบ้าน: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง	ตามความต้องการของภาครัฐ กระทรวงอุตสาหกรรม
2539		
2540		วิกฤตเศรษฐกิจ
2541	(2) การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพื้นบ้าน: จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน	งบฯ มียาชาวา ผ่าน BIOTEC
2542		เริ่มเคลื่อนการพัฒนาแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง”
2543	(3) การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน	กระแส OTOP
2544		กระแสเศรษฐกิจฐานราก (ทบวงฯ/สกอ.)
2545		เริ่มกระแส วิสาหกิจชุมชน
2546	(4) การพัฒนานักวิจัยและการวิจัยเชิงปฏิบัติการไตรภาคีเพื่อยกระดับวิสาหกิจชุมชน	การแก้ไขปัญหาความยากจน
2547		เน้น เศรษฐกิจพอเพียง
2548	(5) บ่มเพาะนวัตกรรมการเกษตรชุมชน	
2549	(6) พัฒนาระบบการผลิตและวิสาหกิจชุมชนตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	
2550		

การพัฒนาบุคลากร

- การพัฒนาบุคลากรเป็นพันธกิจหนึ่งของหน่วยวิจัยธุรกิจชุมชน
- การพัฒนาใน 3 ระดับ
 - กลุ่ม/ผู้ประกอบการ ทั้งโดยวิธีอ้อมและโดยตรง รวม 145 ราย (กลุ่ม) ผ่าน 4 โครงการวิจัย
 - นักพัฒนาในพื้นที่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 60 คน กศน. 3 คน ผ่านโครงการพัฒนานักวิจัยวิสาหกิจชุมชน
 - นักวิจัย/นักวิชาการ
 - เสริมสร้างประสบการณ์แก่อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (12 คน)
 - สร้างนักวิจัยรุ่นเยาว์ จนเกิดความเชี่ยวชาญในระดับเป็นพี่เลี้ยงได้ 8 คน
 - บุคลากรที่มุ่งศึกษาต่อในด้านนี้ ในระดับปริญญาโท 1 คน และระดับปริญญาเอก 1 คน
 - หัวหน้าโครงการพัฒนาตนเองจนเกิดความเชี่ยวชาญ และให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สสส. สกอ. สภามหาวิทยาลัยราชภัฏ

บทสรุป

- ทดสอบได้ว่าแนวทางการวิเคราะห์หน่วยงานผลิตอย่างครบวงจร มีประสิทธิผลต่อการแก้ไขปัญหาและต่อการพัฒนากลุ่มอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทใด (หัตถกรรมพื้นบ้าน อาหารแปรรูปพื้นบ้าน และเกษตร)
- สำหรับกลุ่ม
 - ใช้กรณีศึกษาบางกรณีเป็นต้นแบบ ให้บทเรียน
 - ใช้ข้อมูลของตัวเองเพื่อชี้จุดค้อย / จุดแข็งของตนเอง

ทั้งหมดนี้

เป็นการจัดการวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้อย่างแท้จริง

ขอบคุณค่ะ

สวัสดีค่ะ